

Mythologične drobtine.

(Po narodnih pripovedkah razglaša Dav. Terstenjak.)

XXVI. 0 Varkovnici.

Varkovnica, Verkovnica, Varkonca, Verkolca se veli sredpostna sreda v celjski okolici in po Pohorju. Pozvedovajočemu pomen tega imena so mi povedali tole: Sredpostna sreda se veli za tega voljo verkovnica, ker na tisti dan kmeti verklo vpikavajo v zemljo.

Verkla pomeni: otika, ratka (Pflugreute); nekteri imenujejo čertalo — verklo. V ročnem slovarji g. Janežiča se najde „verkeljca“ v pomenu: Pflugreute.

V slovanščini ne najdem korenike za razlago besede verkla, ali sorodna sanskriščina ima varčč in vračč, v futuro: vrakšyati, zerreissen. Kakor učeni Schleicher (Beiträge zur vergleich. Sprachforschung I, 6.) terdi, iz te korenike izhajajo besede, sansk: vrkas (varkas) zend. vehrkas, litev. vilkas, slov. vlk*) greški po odpadlem začetnem glasniku v: — λυκος. Volk, (lupus) toraj izvorno izrazuje pomen, der Zerreiſser. Pomen razterganja, razdiranja tudi tiči v besedi verkla, primeri: čertalo, iz korenike kert, scindere, secare itd.

Tudi v vedskem jeziku (staroindiškem) se najde za poznavanje volka in pluga enaka beseda: varka, vrka (vrika) glej: Rik. I, 117, 21. Primeri še gothsko: hōha, plug in sansk: kōka plug (Rik. V, 7, 8, 4.), s kterima besedama se zopet ujema keltsk: choch, choz, Eber, po pravem: das aufwühlende, reissende Thier in slov. kok, kočej, prašič, prase*). Varka, volk in plug, verkla, toraj prvotno pomenja: das zerreissende Thier, das zerreissende Werkzeug. Varkovnica, Verkonca, Verkolca je toraj praznik verka, verkle, das Pflugfest, Pflugreutefest. In na praznik pluga tudi opominja običaj.

Kmet čaka na njivi, in ko se na sredpostno sredo juterno solnce pokaže, verže proti solncu verklo, in kjer pade, tam jo vpiči, pustivši jo v zemlji do mraka. Ako se čez dan verkle ni prijelaj, je to dobro znamenje. Večer zanese verklo domú, jo oplete z beršljenom, potem pa jo vtakne v plug. Kedar gre drugi dan orat, vtakne šibico blagoslovljene ibe v tisto mesto, v katerem je verkla vpičena bila. Vse to stori dobro letino — rodovitno njivo.

Sredpostna sreda pada veči del že v mladoletno dobo. Na tisti dan „Babo žagajo“, to je: zimo izganjajo, in približava se čas oratve, pluzenja, zato je ta veseli čas stari Slovenec posvečeval z simboličnimi djanji.

*) Izvirniši glasnik r se je še ohranil v besedi: vrkodlak, der wolfshaarige Vampyr.

***) Primeri analogične poznamovanja sansk. čura, leo et aper iz korenike čur dilacerare, irski: kulen aper. nemšk. Keuler?